

Отримано: 1 лютого 2022 р.

Прорецензовано: 22 лютого 2022 р.

Прийнято до друку: 2 березня 2022 р.

e-mail: irenas7217@gmail.com

oksananychko@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2022-13(81)-144-149

Стецько І. І., Ничко О. Я. Особливості формування англомовного фонетичного аспекту як комунікативно-лінгвістичної субкомпетенції студентів-філологів у мовному ЗВО. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 13(81). С. 144–149.

УДК: 811.111

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5093-9516>

Web of Science Researcher ID : Q-8134-2017

Стецько Ірина Іванівна,
кандидат педагогічних наук,
Західноукраїнський національний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9650-606X>

Web of Science Researcher ID : H-6424-2017

Ничко Оксана Яромирівна,
кандидат філологічних наук,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОГО ФОНЕТИЧНОГО АСПЕКТУ ЯК КОМУНІКАТИВНО-ЛІНГВІСТИЧНОЇ СУБКОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У МОВНОМУ ЗВО

Статтю присвячено обґрунтуванню теоретичних аспектів навчання англомовної фонетичної компетенції (ФК). Подаються визначення ФК, їхніх структурних складових. Визначені шляхи та методи навчання ФК, що сприяють розвитку навичок вимови як частини загального процесу розвитку мовленнєвих навичок і вмінь у процесі навчання іноземної мови (ІМ). Доведено, що фонетичні навички можна вважати сформованими у тому випадку, коли розвинувся фонематичний слух і встановлені зв'язки між слухо-акустичною та фонематичною сторонами мовлення, в результаті чого мова набуває достатнього ступеня точності. Розглянуто ряд передумов успішного навчання фонетичного матеріалу: формування слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок, тобто, вміння слухати і чути, розвиток фонематичного слуху, навички вимови, тобто доведення до автоматизму володіння артикуляційною базою ІМ, способами інтонування, розвитку внутрішнього мовлення як психофізіологічної основи для зовнішнього мовлення. Зосереджено увагу на етапах та змісті навчання вимови, що охоплює засвоєння необхідних знань про вимову окремих звуків та словосполучень, формування автоматизмів сприймання звуків і звукосполучень, а саме формування їх слухових образів, оволодіння механізмами артикуляції звуків і звукосполучень, на необхідності ознайомлення з інтонацією, фразовим наголосом і ритмікою ІМ. У дослідженні зосереджується увага на важливості коректування тих фонетичних навичок, які є вже сформовані в студентів, у відповідності до фонетичної системи нової мови та необхідності доповнити її тими елементами вимови, які відсутні в рідній або другій мові. У статті наведені приклади вправ на відпрацювання та коректного фонетичного оформлення різних видів висловлювань. Розглянуті фрагменти формування рецептивних ритміко-інтонаційної навичок при навчанні висхідної та спадючої інтонації на вдосконалення професійно орієнтованих фонетичних навичок (ФН).

Ключові слова: фонетико-фонологічна складова ІМ, фонетична культура, фонетико/фонологічна компетенція, фонологічна мовна свідомість, фонетичний матеріал, фонетичні явища, фонетична інтерференція, апроксимована фонематичність, інтонаційна структура.

Iryna Stetsko,
Candidate of pedagogical sciences,
Western Ukrainian National University
Oksana Nychko,
Candidate of Philological Sciences,
Western Ukrainian National University

PECULIARITIES OF PHONETIC FORMATION ASPECT OF THE ENGLISH LANGUAGE AS A COMMUNICATIVE-LINGUISTIC SUBCOMPETENCY OF STUDENTS-PHILOLOGISTS AT LANGUAGE TRAINING HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

The article is devoted to the substantiation of theoretical aspects of teaching English phonetic competence. Its definitions and its structural components are given. The ways and methods of teaching phonetic competence that favour the development of pronunciation skills as part of the overall process of speech skills and abilities development in the process of learning a foreign language are identified. It has been proven that phonetic skills can be considered to be formed when phonemic hearing developed and connections established between the auditory and acoustic and phonemic aspects of speech, as a result of which the language acquires a sufficient degree of accuracy. A number of prerequisites for successful learning of phonetic material are examined: formation of auditory processing, rhythm and intonational skills, i.e. ability to listen and hear, development of phonemic hearing, pronunciation skills, i.e. automaticity of articulation base of a foreign language, ways of intonation, development of internal speech as a psychophysiological basis for external speech. The research is focused on the stages and content of pronunciation learning, which includes mastering the necessary knowledge of pronunciation of individual sounds and phrases, the formation of automaticity of sounds and sound combination perception, i.e. the shaping of their auditory images, assimilating the mechanisms of sounds and sound combination articulation – the need to get acquainted with intonation, phrasal stress and rhythm of a foreign language. The study aims the importance of adjusting the phonetic skills that the students have already acquired in accordance with the phonetic system of the language under study and the need to supplement it with those elements of pronunciation that are absent in the native language or a second one. The article presents examples of exercises for practice and correct phonetic design of different statement types. Fragments of formation of receptive rhythmic and intonation skills at training ascending and descending intonation to improve professionally oriented phonetic competency are illustrated.

Keywords: *phonetic/phonological component of a foreign language, phonetic culture, phonetic / phonological competence, phonological linguistic consciousness, phonetic material, phonetic phenomena, phonetic interference, approximate phonemics, intonation structure.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

У період глобалізації, з розвитком міжнародних політичних та економічних відносин України з Європейським Союзом, її вихід у світовий простір, європеїзація змісту освіти дає нам повне право переконливо стверджувати, що володіння іноземною мовою, теорією майстерності усного мовлення а особливо, високим коректним фонетичним рівнем іншомовного звукового, артикуляційно-інтонаційного оформлення як засіб міжкультурного спілкування є істотно необхідним. Тому на даному етапі стоїть питання про закладення, формування та автоматизацію фонетичного матеріалу, нормативних вимовних елементів (фонем, інтоном) іншомовного мовлення для розвитку, мобілізації та реалізації фонетичного рівня комунікативних компетенцій у студентів та необхідності володіння комунікативно-фонетичною складовою мови, опанування її фонетичною культурою. Ефективно комунікувати неможливо без знань фонетико-фонологічної складової ІМ. Тому, для здійснення іншомовної комунікації необхідною умовою є фахове володіння фонетико/ фонологічною компетенцією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про необхідність реформування, розробці нових технологій та технік у методиці викладання аспектів фонетичного оформлення мови та визначення поняття ФК, результативність навчання фонетики відображені у працях відчизняних та зарубіжних фонетистів-методистів, науковців з багатим фонетичним досвідом М. Врембеля, Л. Гілнера, Р. Елліса, П. Ешбі, Г. Фрейзера, С. Берштейна, А. Хомицької, В. Перлової, О. Корзуна, Т.Єременка, Ю. Головача, О. Мацисва, Д. Антонової, А. Долиної, Н. Іванової, О. М'ясникової, З. Побежимової, В. Самарич, М. Паустовської, Н. Бориско, М. Вятюгнева, Н. Геза, Г. Крампітца, С. Ніколаєва, О. Мартинюка, Ю. Пасова, Г. Рогової, К. Вартанової, І. Просвірної, В. Собков'яка, О. Зайця. Безперечними вкладниками у практичну фонетику англійської мови є британські вчені: А. Бейкер, М. Хенхок, Дж. Келлі, С. Лойд та ін. – автори-розробники фонетичного матеріалу, а саме, численних фонетичних ігор що, безумовно, сприяють підвищенню пізнавальної активності, гарантують позитивний емоційний стан та зацікавленість студентів у сприйнятті і розумінні практичної фонетики англійської мови та активно практикуються у працях багатьох вітчизняних дослідників фонетичного матеріалу: *Hidden names, Spoonerism, Dictation computer, Odd One Out, Chinese Whispers, Mr. Language, Bingo, Happy Families, Ludo, Mazes, Noughts and Crosses, Spot the Differences, Battleships, Syllable Soup, Cluster Busters, Stress Dice, Chinese Chequers, Stress Maze, Pronunciation Journey, sound Pictures, Win a Word, Two-vowel Jigsaw, Phonetic Crossword, Phonetic Code, Da Da Language, Rhythm Dominoes, Intonation Monopoly, Intonation Directions*, etc. (Hancock, 1995).

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні аспектів навчання англомовного фонологічного мовлення, а саме у визначенні особливостей та етапів формування англомовної фонетико/фонологічної компетенції студентів-філологів ЗВО, на основі підбору та аналізу підгруп вправ на визначення типів мелодики висловлювань з використанням діалогово-текстової опори й розробці процедури вправління та досягнення професійної спрямованості процесу навчання майбутніх лінгвістів професійно-орієнтованих ФН.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки звукова сторона є невід'ємною складовою усіх видів мовленнєвої діяльності людини, то навчання вимови має важливе для цього значення, адже нормативна вимова є одним із найважливіших елементів загальної культури мовлення. (Дем'яненко, 1976: 171).

ФК охоплює слуховимовні та ритміко-інтонаційні фонетичні знання та навички і фонетичні вміння, тобто, правильну вимову звуків під час аудіювання та коректне мовне звуково-інтонаційне оформлення висловлювання, сформований фонематичний слух, також, володіння фонетичною усвідомленістю, виховання фонологічності мовної свідомості – складовими комунікативної компетенції. Під структурою та змістом ФК розуміємо наявність когнітивного компоненту – знання фонетичної термінології, навички та вміння оперувати фонетичними засобами спілкування, класифікувати фонетичні явища; прагматичного компоненту – уміння і навички розуміти і відтворювати висловлювання фонетичних норм іншомовного мовлення, відображення ритміко – інтонаційного малюнка фрази, що вивчається; компоненту рефлексії, що становить емоційно-оцінювальне ставлення до фонетичного матеріалу (Головач, 1995: 29-31).

Навчання вимови є важливою ланкою у подальшій роботі стосовно практичного оволодіння механізмом вимови і нормою вимови, а також набуття мовленнєвих вмінь. Стійка нормативна вимова є підставою для швидкого засвоєння мовного матеріалу, а також сприяє успішному оволодінню вмінь та навичок усного та писемного мовлення. Зокрема, вдосконалення навичок вимови відбувається у процесі роботи над новим лексичним та граматичним матеріалом. З огляду на це, ознайомлюючи студентів із новим лексико-граматичним матеріалом, варто звертати увагу на слова та словосполучення, які мають певні труднощі у вимові. Таким чином, будь – яка порція слів і граматичних явищ може слугувати підставою для вдосконалення навичок вимови (Вишневецький, 1989: 93-99).

До прикладу, робота над читанням дає можливість зміцнити фонетичну базу студентів, сприяє оволодінню графікою іноземної мови, засвоєнню буквенно-звукових та звуко-буквенних співвідношень, правильному членуванню речень на синтагми. Розуміння досягається завдяки сформованому механізму читання, який включає впізнавання та ідентифікацію графічних знаків з еталонами, які є у пам'яті читця, а також навички синтагматичного оформлення кожної синтагми.

Зазначимо, що форми роботи над вимовою мають підпорядковуватися вирішенню практичних завдань, а обов'язковою умовою їх ефективності є регулярне звертання уваги студентів на фонетичні явища (Карпова, 2003: 21).

Від вміння слухати і чути залежить вміння вимовляти, і те, і друге впливає на розвиток внутрішнього мовлення, яке визначає розвиток навичок вимови і зовнішнього мовлення загалом (Бим, 1988: 142).

При навчанні іншомовної вимови слід враховувати, що студенти вже володіють звуковими засобами рідної і другої мови. З однієї сторони, це допомагає оволодінню вимовою нової (іноземної) мови, з іншої – викликає певні труднощі, спричинені інтерференцією рідної мови. Так, типовими помилками для україномовних студентів є недотримання довготи голосних в англійській мові, бо в рідній мові довгота не має смислорозрізняльного характеру. Джерелом помилок в інтонації, до прикладу, є, відсутність в українській мові високого початку та різкого падіння у спадному тоні, що характерно для англійського мовлення (Гальскова, 2000: 91).

Для нейтралізації негативного впливу фонетичних навичок рідної мови, навчання іншомовної вимови має будуватися на основі порівняльного аналізу фонологічних систем рідної та іноземної мов, що є одним із важливих принципів навчання фонетичного матеріалу. Це дозволяє передбачити можливі труднощі, і, відповідно, знайти шляхи їх подолання, які визначають характер пояснень викладача та вправи, що будуть застосовуватися у навчальному процесі.

Зазначимо, що формування фонетичних навичок є довготривалим та багатоступінним процесом навчання. Є Пассов виділяє такі етапи у процесі формування навичок вимови.

1. Сприймання-ознайомлення. На цьому етапі завдання полягає у тому, щоб спершу ознайомити з граматичним аспектом фонетичного явища, а потім створити правильний звуковий (слуховий) образ, без якого неможливе ні подальше оволодіння навичками вимови, ні його функціонування (слуховий контроль). Слуховий образ створюється на основі відчуття в процесі презентації фонетичного явища.

2. Імітація. На цьому етапі закріплюються зв'язки слухових і мовно рухових образів мовної одиниці, а також формується здатність до відтворення, розвивається слуховий контроль і соціальна форма зворотнього зв'язку.

3. Диференціювання-осмислення. Власне на цьому етапі на основі концентрації тимчасового зв'язку формується операція артикуляції, а також зміцнюється здатність до відтворення.

4. Ізольована репродукція. Цей етап характеризується тим, що на основі цілеспрямованого (з мовленнєвою метою) використання фонетичних явищ закріплюється його прагматичне значення у поєднанні з артикуляцією. 5. Комбінування (переключення). На цьому етапі на основі цілеспрямованого комбінування фонетичних явищ і переключення уваги удосконалюються всі операції, які входять до навичок вимови (Пассов, 1989: 164-165).

При визначенні змісту роботи над вимовою слід особливу увагу приділити відбору фонетичного матеріалу і його організації. При цьому слід враховувати відповідні критерії: відповідність потребам спілкування, ступінь труднощів звуку чи фонетичного явища, яка визначається системами рідної мови і мови, що вивчається, стилі мовлення. На думку Л.В. Щерби, слід навчати повного стилю, для якого характерна чітка, дещо сповільнена вимова і ретельна артикуляція. Варто виключити з мовлення будь-які відхилення від норми (діалекти, сленги тощо) – нормативність вимови. Навчання завжди повинно бути орієнтоване на зразкову літературну вимову (Щерба, 1974: 110-180).

Для ефективного формування акустико-артикуляційної бази мови, що вивчається повинно бути чітке уявлення про етапність навчання та підсистему вправ для реалізації комунікативного навчання вимови.

Проаналізуємо комплекс комунікативно-орієнтованих вправ у процесі роботи над ФН. Ідея фонетичних вправ на формування та відпрацювання артикуляції звуків іншомовного мовлення представлена відомим сучасним фонетистом, методистом, автором багатьох методичних розробок та посібників видавництва "Cambridge University Press", який понад 30 років навчає студентів зі всього світу англійської мови – Мартіном Г'ювінгсом (Martin Hewings). Серед його праць зупинимось, зокрема, на підручнику фонетики для студентів просунутого рівня вивчення мови «English Pronunciation In Use (Advanced)». При вивченні іноземної мови слід велику увагу приділити постановці звуків (за Н. Тоцькою потрібно враховувати 4 аспекти вивчення звука – артикуляційний, акустичний, лінгвістичний, перцептивний) (Тоцька, 1995:151), особливостях фонетичних феноменів, розпочинати поетапно тренувати їх відпрацювання та формувати слухово-вимовні навички, налаштувати артикуляційний апарат для сприяння стимулюванню іншомовного мовленнєвого ритму, долати явища фонетичної інтерференції. Звук, який вивчається, вимовляється у комбінації з іншими звуками у словах, словосполученнях та реченнях. Зазначимо особливості фонетичного оформлення різних стилів мовлення засобами фонетичного аудіювання, наслідування звукового зразка (послугуючись імітативним та аналітико-імітативним методом), особливостями ритмічної організації, демонстрацією смислорозрізнавальної ролі звуків, порівнянням слів із виучуваними звуками за звучанням та написанням.

Розглянемо основні інтонаційні моделі, звуки та звукосполучення для вправління апроксимованої фонематичності – правильності наближеного фонетичного оформлення висловлювання. Для прикладу наведемо фрагменти відпрацювання вимови групи приголосних у фонетичних фразах та словах (*consonant clusters*): Інструкція: Listen and repeat phrase 1 in column A with a slight pause between the two speech units. Some underlined consonant clusters in column B are simplified. Try to make the same simplifications when you repeat them.

A	B
1.//Jack was in the audience// <u>try</u> ing not to laugh//	//she's a <u>freelance</u> translator//
2.//the ring looked very <u>elegant</u> // <u>spark</u> ling in the sunlight	//the president <u>spoke</u> next//
3.//if you're going to the coast// <u>fly</u> there//	//it's on the <u>first</u> floor//
4.//it was sad in some parts// <u>h</u> umorous in others//	// <u>it's</u> huge
5.//there was a <u>footprint</u> // <u>s</u> mall like a child's//	//what's that unpleas <u>ant</u> <u>s</u> mell//

Інструкція: Match a word from A with a word from box B to make compound nouns. Say the compounds aloud, making sure you run the words in the compound together:

A

blood, direct, general, golf, lamp
first, passive, rock, lost, speech
time, tourist

B

club, property, music, poisoning
class, shade, smoking, speech
strike, therapist, trap, travel

Example: blood poisoning (/d/ in 'blood' is pronounced like /b/) (Hewings, 2017: 25).

Інтонація – складний комплекс компонентів таких як ритм, тембр, темп, логічний та фразовий наголос, мелодика, паузація. Особливістю англійського висловлювання є те, що при зміні типу інтонації в інтонаційній групі змінюється значення висловлювання. Продемонструємо кілька інтонаційних контурів у наступних діалогічних єдностях з різною метою висловлювання умовно-комунікативного та рецептивно-репродуктивного характеру, для формування інтонаційного слуху, удосконалення репродуктивно – та ритміко-інтонаційних навичок студентів, підтримуючи належний фонетичний фон мовленнєвої діяльності: **A:** See you on Saturday. **B:**//but I'll be in LONdon (▲ "news") //at the weekEND// ("not news"♦).

Нисхідна інтонаційна модель вказує, що у висловлювання додається нова інформація, про яку ще не знає реципієнт. Факт, що мовець В їде у Лондон, є новим для мовця А. Висхідне інтонування вказує на те, що ця інформація не є новою, нею вже неодноразово мовці обмінювалися раніше (Hewings, 2017: 84). На цьому етапі фонетичного вправлення корисними є вправи на рецепцію інтонаційних моделей та їх репродукцію: прослуховування блоків мовлення (*speech units*), впізнання та ідентифікацію мелодики, позначаючи інтонацію, яку студенти чують. Після перевірки, вони імітують інтонацію у парях або невеликих групах:

Інструкція: Listen and decide whether the speech units in the B parts have a rising tone (put ▲ in the box), or a falling tone (▼):
A: Have you heard *Trio Gitano* play before? B: // I first saw them perform (. .) // a couple of years ago (. .) // (Hewings, 2017: 85).

Кінцеві фрази (*tails*) використовуються для емпатизації того, що було вже сказано і слугують для оцінки чогось:

1. It's a really good PHOTO ▲, THAT one ▼. 2. She's the judge ▲, my ▲ AUNT ▼ (tail)

Інструкція: Do you think the tails in this sentences are likely to have a rising tone (put ▲ in the box), or a falling tone (▼):
1. Where's it being held, Friday's concert? (▲▼) 2. It's made from Thai silk, Vicky's dress (▲▼) 3. How much did you pay for them, these tickets? (▲▼).

Інтонаційна структура розділового запитання (*question tag*) ж є нисхідною, так як слухач підтверджує те що було сказано, висловлюючи свою власну думку:

1. What a riDICulOUS thing to SAY ▲, wasn't it ▼? 2. They didn't PLAY very well ▲, DID they ▼?

Студентам можна запропонувати поділитися на дві групи та зачитати висловлювання з відповідною інтонацією з подальшою її імітацією:

Інструкція: Listen and decide whether the speech units in the B parts have a rising tone (▲) or a falling tone (▼): A: Shame about the colour. B: What a hideous shade of purple, isn't it? A: I think there is something wrong with this. B: You broke it, didn't you? ( ). A: Can I get a discount on these tickets? B: You are a student, are you ( )? (Hewings, 2017: 86-87).

Структура інтонаційної моделі розщепленого речення (*cleft sentence*), що складається з двох частин, увага якого здебільшого фокусується на одній частині має спадаючо-висхідну природу: A: I can't get the chain back on my bike. B: WHAT you need to DO ▲ is take the WHEEL off ▼

Інструкція: Expand the notes to make *it-cleft* responses. Then draw a falling tone in the clause beginning with *it* and then either a falling or fall-rising tone in the relative clause: A: Your idea of having a street party was a really good one. B: (my daughter –suggested it) *It was my daughter who suggested it*. A: Why were you staring at that woman? B: (her eyes –looked strange) *It was her eyes that looked strange*. Така комунікативно-інтонаційна вправа носить трансформаційний характер (Hewings, 2017: 90-91).

Повторювальні типи питань (*repeat questions*) характеризуються повторюванням всього попереднього висловлювання, або його частини. Така техніка постановки питань вживається для уточнення правильності сприйняття висловлювання або для вираження здивування від почутого. Інтонаційна база таких висловлювань буде мати висхідну інтонаційну структуру: A: She used to work in Wollongong. B: WHERE ▼? (*single wh-word*). A: I'll meet you at eight. B: WHAT time ▼? (*making sure*). A: I'll meet you at the station. B: What TIME ▼? (*finding out*).

Інструкція: Listen and decide whether the speech units in the B parts have a rising tone (▲) or a falling tone (▼): A: There's a problem with the cooling system. B: How can you tell? (. .) A: The engine's overheating; A: I'd like an ice-cream. Pistachio flavor. B: What sort do you want? (. .) A: Pistachio (Hewings, 2017: 96-97).

У порівняннях та протиставленнях (*comparisons and contrasts*) підсилюється та частина речення, яку мовець бажає виділити: A: You looked exhausted last night. B: Yes, but even though I was TIRED ▲ I couldn't get to SLEEP ▼ (“not being able to get to sleep” is contrasted to “being tired”); I think it's more important to have COMfortable clothes (. .), than STYlish ones (. .). (“stylish” is contrasted with “comfortable”).

Інструкція: Listen and decide whether the speech units in the B parts have a rising tone (▲) or a falling tone (▼): 1. A: Ray's put on a lot of weight, hasn't he? B: Although he's *overweight* (. .), he's actually quite *fit* (. .). 2. A: We need to discuss it more. I'll give you a call. B: But it's easier to talk *face -to-face* (. .) than *on the phone* (. .) (Hewings, 2017: 98-99).

Суперечливі висловлювання (*contradictions*) вживаються для корекції інформації, яка на нашу думку хибна, зосереджуємося на різниці між поглядами іншого мовця з нашими: Мовленнєвий характер цієї інтонаційної моделі спрямований на підстановку: A: So you think the troops are being reARMED? B: No, I said they're being ▲ DISarmed ▼ (stress is normally on the second syllable in *disarmed*, but here there's a contrast between *re(armed)* and *dis(armed)*, so the first syllable is made prominent).

Інструкція: Underline the one word out of the two in bold that is more likely to be emphasized with a step up in a pitch at the beginning of a falling tone: 1. A: The meeting's next Thursday, isn't it? B: No, it's **next Tuesday**. A: The meeting's this Tuesday, isn't it? B: No, it's **next Tuesday**. 2. A: So I need to add three cupfuls of sugar? B: No, three **spoonfuls of sugar**. A: So, I need to add three spoonfuls of cream? B: No, three **spoonfuls of sugar** (Hewings, 2017: 100-101).

Вигук (*exclamation*) як самостійна частина мови виражає думку, того що було сказано чи зроблено, як правило, виголошуємо з ентузіазмом вимовляючи висхідно-нисхідним інтонаційним тоном: 1. A: They're stupid to close the school. B: ABSolutely riDICulous ▲! 2. A: Were the instructions any good? B: They were TOTally incompreHENSible (▲▼)!

Інструкція: Listen and decide whether B uses a rise-falling (enthusiasm) or low falling tone (lack of enthusiasm): 1. A: I can't find the tickets. B: Brilliant ▲▼ 2. A: She speaks 14 languages. B: Remarkable (▲▼) (Hewings, 2017: 108-109).

Вартим уваги є також комунікативно-орієнтовані білінгвальні фонетичні вправи, що поряд з англомовними мовленнєвими одиницями містять мовленнєвий матеріал однією з контактуючих мов, (зокрема варваризмів з французької мови) на покращення фонетичних навичок відпрацювання вимови слів та виразів іншомовного походження, на досягнення просунутого рівня ФК студентів. Ці франкомовні висловлювання вимовляються близько до мови оригіналу, для яких характерні носові звуки. Дамо кілька прикладів: I'm not really **au fait** / əʊ 'feɪ, / (= familiar with) with the rules of cricket. 2. The negotiations have reached **an impasse**, /am 'pɑ:s, 'ɑmpɑ:s/ (=a situation where progress is impossible) with neither side wanting to back down. Перелік таких слів численний: *faux pas* /fəʊ 'pɑ:./, *joie de vivre* /,ʒwa: də 'vi:v(ə), ʒwad vivr/, *déjà vu* /deɪʒɑ: 'vu:, deʒɑ vy/, *fait accompli* /,feit ə 'kɒmpli, fet əkɒpli/, *avant-garde* /,avɔ̃ 'gɑ:d/, *carte blanche* /kɑ:t 'blɑ:nʃ/, *entre nous* /,ɔ̃trə 'nu:/, *en route* /ɔ̃n 'ru:t/, *nuance* /'nju:ɑ:ns/, etc.

Listen and repeat the French words in column A. paying particular attention to the pronunciation of the foreign words. Then try to match them with the brief definition in column B. Use the example sentences below the table to help you.

A	B
bête noire	a describing something you must have or do to appear fashionable
cause célèbre	a false name used by a writer
de rigueur	an embarrassing small disagreement
clientele	a person or thing that particularly annoys you or that you dislike
contretemps	being able to do or say the right thing in any situation
en suite	the customers or clients of a business
nom de plume	a controversial event that attracts a lot of public attention
savoir-faire	describing a connected bathroom and bedroom

1 My particular **bete noire** is people who use mobile phones when they are driving. 2 The trial of the two teenagers became an international **cause celebre**. 3 Where I work, smart suits are **de rigueur** for the women. 4 The restaurant has a clientele that includes film stars and famous sportspeople. 5 There was a **contretemps** between the neighbours over the fence dividing their gardens. 6 All the rooms in the hotel are **en suite**. 7 She writes under **the nom de plume** of Cathy Kay. 8 I really envy him for his **savoir-faire** (Hewings, 2017: 56-57).

Запропоновані офлайн-онлайн матеріали на основі фонетичних вправ комунікативного спрямування можуть допомогти в удосконаленні чужомовної фонетичної та мовленнєвої компетенції майбутніх професійних лінгвістів.

Висновки. Отже, викладене вище дає змогу стверджувати, що процес навчання вимови є багатограним, складним і чітко структурованим. Дотримання усіх вимог і правил, як визначають цей процес, забезпечить ефективність та правильність формування навичок та ритміко-інтонаційного оформлення іншомовного мовлення. Коректне фонетичне оформлення висловлювання передає зміст, виражає власне ставлення до співрозмовника та предмета розмови, створює психологічний комфорт, здатне впливати на комунікантів та досягати мети сказаного. Знання процесів артикуляції звуків, їхніх акустичних властивостей та сполучуваності є однією з передумов підвищення культури усної мови, удосконалення літературної вимови та дикції. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в експериментальній перевірці ефективності впровадження даної підгрупи вправ та розробці нових підходів і методик у підборі комплексів/підсистем вправ для формування ФН, зокрема їхнього фонетичного оформлення у біглому мовленні (fluent speech) – пропусків приголосних та складів, вимові скорочених форм, контекстуального еліпсису (опущень), фразеологічних оборотів та ідіом для підвищення й удосконалення фонетико/ фонологічної компетенції майбутніх філологів-лінгвістів.

Джерела та література:

1. Бим И. Я. Теория и практика обучения немецкому языку в средней школе: Проблемы и перспективы. Москва: Просвещение, 1988. 256 с.
2. Вишневський О. І. Діяльність учнів на уроці іноземної мови. Київ: Радянська школа, 1989. С. 93–99.
3. Гальскова Ю. В. Современная методика обучения иностранным языкам. Москва: Аркти-Глосса, 2000. 165 с.
4. Головач Ю. В. Требования к уровню сформированности профессионально-фонетической компетенции выпускников языкового педагогического вуза. *Иноземні мови*. 1995. № 1. С. 29–31.
5. Демьяненко М. Я., Лазаренко К. А., Кислая С. В. Основы общей методики обучения иностранным языкам. К.: Вища школа, 1976. 281 с.
6. Карпова В. Н. Некоторые аспекты обучения фонетики английского языка. *Иноземні мови*. 2003. №3. С. 20–25.
7. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. Москва, Рус.яз., 1989. 276 с.
8. Гоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоєпія. Графіка і орфографія: навч. посіб. Київ: Вища школа, 1995. 151 с.
9. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность за ред. Л. Р. Зиндер, М. И. Матусевич; Акад. наук СССР, Отд-ние лит. и яз., Комис. по истории филол. наук. – Л.: Наука. Ленингр. отд-ние, 1974. 427 с. URL: http://elibrary.gnpbu.ru/text/scherba_yazykovaya-sistema--deyatelnost_1974/
10. Hancock M. Pronunciation games. Cambridge University Press: Dec 7, 1995. 108 p.
11. Hewings M. English Pronunciation in Use Advanced. Self-Study and Classroom Use. Cambridge University press, 27 Apr. 2017. 192 p.

References:

1. Bim I. Ya. Teoriya i praktika obucheniya nemetskomu yazyku v sredney shkole: Problemy i perspektivy. Moskva: Prosveshchenie, 1988. 256 s./ Bim I. Ya. Theory and Practice of Teaching German in High School: Problems and Prospects. Moscow, 1988. 256 p.

2. Vyshnevs'kyu O. I. Diyal'nist' uchniv na urotsi inozemnoyi movy. Kyiv: Radyans'ka shkola, 1989. S. 93–99. / Vyshnevsky O.I. Activities of Students in a Foreign Language Lesson. Kyiv: 1989. P. 93–99.
3. Gal'skova Yu. V. Sovremennaya metodika obucheniya inostrannym yazykam. Moskva: Arkti-Glossa, 2000. 165 s. / Galskova Yu. V. Modern Methods of Teaching Foreign Languages. Moscow:, 2000. 165 p.
4. Golovach Yu. V. Trebovaniya k urovnyu sformirovannosti professional'no-foneticheskoy kompetentsii vypusnikov yazykovogo pedagogicheskogo vuza. *Inozemni movy*. 1995. № 1. S. 29-31. / Golovach Yu. V. Requirements to the Level of Formation of Professional-phonetic Competence of Graduates of Pedagogical Universities. Foreign languages. 1995. № 1. P. 29–31.
5. Dem'yanenko M Ya., Lazarenko K. A., Kislaya S.V. Osnovy obshchey metodiki obucheniya inostrannym yazykam. K.: Vyshcha shkola, 1976. 281 s./ Demyanenko M. Ya., Lazarenko K.A, Kislaya S.V. Fundamentals of General Methods of Teaching Foreign Languages. K., 1976. 281 p.
6. Karpova V. N. Nekotorye aspekty obucheniya fonetiki angliyskogo yazyka. *Inozemni movy*. 2003. №3. S. 20–25. / Karpova V.N. Some Aspects of Teaching English Phonetics. Foreign Languages. 2003. №3. P. 20–25.
7. Passov E. I. Osnovy kommunikativnoy metodiki obucheniya inoyazychnomu obshcheniyu. Moskva, Rus.yaz., 1989. 276 s. / Passov E. Fundamentals of Communicative Methods of Teaching Foreign Language Communication. Moscow, 1989. 276 p.
8. Tots'ka N.I. Suchasna ukraïns'ka literaturna mova. Fonetyka. Orfoepiya. Hrafika i orfohrafyya: navch.posib. Kyiv: Vyshcha shkola, 1995. 151 s. / Totska N.I. Modern Ukrainian Literary Language. Phonetics. Orthoepy. Graphics and Spelling: Textbook. Kyiv:, 1995. 151 p.
9. Shcherba L. V. Yazykovaya sistema i rechevaya deyatel'nost' za red. L. R. Zinder, M. I. Matusevich; Akad. nauk SSSR, Otd-nie lit. i yaz., Komis. po istorii filol. nauk. – L. : Nauka. Leningr. otd-nie, 1974. 427 s. URL: http://elib.gnpbu.ru/text/scherba_yazykovaya-sistema-deyatelnost_1974/
10. Hencock M. Pronunciation games. Cambridge University Press: Dec 7, 1995. 108 p.
11. Hewings M. English Pronunciation in Use Advanced. Self-Study and Classroom Use. Cambridge University press, 27 Apr 2017. 192 p.